

Emilio José Sales Dasí, *Dels llibres de cavalleries a Blasco Ibáñez. La literatura cavalleresca a València*, 'Estudis Universitaris', València, Institució Alfons el Magnànim, 2007

[Premi d'Assaig 2008 de la Generalitat Valenciana]

Laura Garrigós Lloréns

Amb el present llibre, Emilio Sales, bon especialista en literatura de cavalleries hispàniques, intenta traçar un camí cap a la història de la recepció dels llibres de cavalleries al País Valencià, mitjançant l'estudi d'algunes de les seues fites essencials. Com comenta Josep Lluís Sirera en la presentació del volum, la història que dibuixa l'autor va més enllà dels orígens marcats per obres tan conegudes com *Tirant lo Blanc*. La seua recerca tindrà en compte la recepció d'aquest tipus d'obres en els segles següents, fins al segle XX, amb els límits culturals –d'una relativa autonomia- que marquen les fronteres geogràfica del País Valencià.

Tres moments històrics bàsics es reflecteixen: el segle XVI, el segle XVIII i el trànsit del segle XIX al XX. El del segle XVI, després de la publicació del *Tirant*, el divideix l'autor al seu torn en dos grans apartats. En el primer, estudia com les impremtes valencianes es posen a la total disposició del nou gènere i l'enumeració que s'hi fa dels llibres de cavalleries impresos a València dona motius per a una anàlisi de la possible caracterització valenciana d'aquests textos. El segon apartat ens acosta cap a la recepció d'aquest tipus d'obres, i abasta tant la problemàtica determinació del públic lector com la recepció crítica, singularitzada en la figura del valencià Lluís Vives.

L'autor fa un bot necessari al segle XVIII en el bloc següent, per damunt del silenci dels segles de decadència del català. En aquesta segona part analitza les opinions que sobre la literatura cavalleresca va tenir un altre intel·lectual valencià, Gregori Mayans i Siscar. Ací no apareixerà tan sols una opinió negativa dels llibres de cavalleries, sinó, a més, la perspectiva històrica en l'estudi dels orígens de la literatura cavalleresca. I és en aquest apartat on s'estudia la implicació del mateix Mayans humanista en relació amb el *Quijote* de Miguel de Cervantes.

L'últim bloc, que tanca aquest llibre, està dedicat al trànsit del XIX al XX i més concretament a Vicente Blasco Ibáñez, gran coneixedor de la narrativa de cavalleries, gènere que en la seua època va tenir una important difusió. En aquest bloc, Sales porta a terme, tot basant-se en els seus coneixements de la matèria cavalleresca i del motiu recurrent, al llarg de tota la història de la literatura, del personatge de l'amazona, una anàlisi acurada i completíssima del relat *La reina Calafia* del mateix Blasco Ibáñez.

El volum replega, al capdavant, les petges ordenades que ens deixa tot un conjunt de versions i actualitzacions d'antigues històries de cavallers errants, amors i gestos nobles en universos fictíciament idealitzats, relats que han assolit, amb les successives

revitalitzacions, dimensions d'un fenomen literari i social. De la mateixa manera que Miguel de Cervantes, com comenta Sales, es va vincular biogràfica i literàriament amb la València del seu temps, els llibres de cavalleries, postergats durant segles a l'oblit, es van vincular també amb la mateixa geografia, deixant els fils d'un rastre de relativament fàcil reconeixement en les impremtes i les biblioteques de la ciutat.

L'autor comenta a la introducció de l'obra la seua intenció de no fer tant un estudi comparatiu amb altres focus culturals espanyols com una recerca d'alguns moments concrets de l'evolució del gènere cavalleresc a València, sempre partint de la referència a uns noms propis de importància en altres aspectes literaris.

En definitiva, com remarca Sales, es reivindica per a la història literària i editorial valenciana el paper reeixit que se li ha de concedir en aquests assumptes concrets. La participació d'escriptors, impressors i lectors valencians va ser fonamental per al desenvolupament d'aquest tipus de literatura que un públic desitjós de llegir bons relats d'aventures exòtiques va poder gaudir, i ho va fer des del moment que es pogueren aprofitar les possibilitats que oferia, a principis del segle XVI, la jove indústria de la impremta.